

Tanamunningen naturreservat

Tanamunningen Nature Reserve

FYLKESMANNEN I FINNMARK
FINNMÁRKKU FYLKAMÁNNI

Velkommen til Tanamunningen naturreservat!

Tanamunningen naturreservat ligger i Tana kommune, og omfatter elvedeltaet til Tanavassdraget. Reservatet ble opprettet ved kongelig resolusjon av 20. desember 1991. Området er vernet for å ta vare på et stort og særpreget deltaområde med internasjonal betydning som raste og oppholdsområde for våtmarksfugl. Reservatet har Nord-Norges største sammenhengende strandenger og en interessant elvestrandsvegetasjon. Av reservatets 34,5 km² utgjør landarealet 1,8 km².

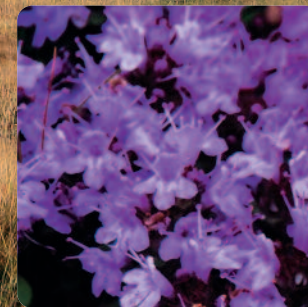
Området domineres av store sandmasser som har blitt fraktet dit av Tanaelva gjennom tusenvis av år. Sandbankene er også i dag i bevegelse, noen forsvinner, og nye oppstår. Store mengder av løsmasser som inneholder mye næringsstoffer blir ført ut i sjøen. Dette medfører at det produseres mengder av plankton og småfisk, som igjen er vesentlig for fugler, fisk og pattedyr høyere opp i næringspyramiden.

Reservatet er ett av Norges Ramsar-områder, i henhold til Ramsarkonvensjonen av 1975, om vern av internasjonalt viktige våtmarksområder.

Subarktiske strandenger

Tanamunningen har mange kilometer med godt utviklede strandenger. I de øverste delene av reservatet langs elva finner man rike strandenger med etablerte plantesamfunn. I de områdene som er preget av ustabile sandbanker er planter som danner pionersamfunn vanligere. Den østlige påvirkningen på botanikken er også tydelig. Planter som tanatimian, silkenellik og sibirgressløk er vanlig.

På strandengene er strandrug, strandflatbelg og skjorbuksurt karakterplanter. Når det oppstår nye sandbanker slår strandrug og strandflatbelg fort rot. Strandrugens rotsystem holder sanda på plass, og strandflatbelgen tilfører grunnen nitrogen slik at det blir lettere for andre planter å slå rot. I flomålet langs sjøen finner man østersurt mange steder, og også strandkjempe og gåsemure.

Fugleliv

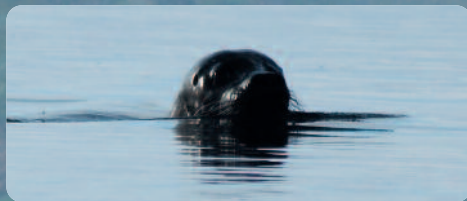
Tanamunningen har stor betydning som næringsområde, myte (-fjærfellings) område og overvintringsområde for ender, og som rasteplass for vadere, gjess og lommer.

På høsten samler det seg et stort antall laksandhanner i området. Tellinger har vist opp mot 27.000 individer. Dette er hannfugler som trekker til Finnmarks-kysten etter parring, og som samles i Tanamunningen før trekket sørover. I disse store laksandflokkene kan det også være flere tusen silender. Ærfuglen finnes i tusentall, og bruker området hele året. Det samme gjør havella. Andre interessante arter er sjøørre og praktærfugl. Sporadisk finnes også sædgås, tundraås, dvergås, ringås og hvitkinngås.

Om våren og høsten passerer det store flokker vadefugler som bruker reservatet som raste- og beiteplass. Av de vadefuglene som hekker i reservatet er tjelden den vanligste, men også stor- og småspove hekker der, og den lille temmincksnipa, som er en karakterart for Høyholmen.

Havørnbestanden i området er voksende, og nå er den et daglig syn. Jaktfalken er et hyppig innslag på Høyholmen om høsten.

Selv om det legger seg is på deler av reservatet om vinteren kan man observere de største ansamlingene av fugler da. Den kraftige tidevannsstrømmen mellom Leirpollen og Tanafjorden gjør at det alltid er åpent vann der, og strømmen fører med seg mye sil og krepsdyr som gir mat til fugleflokkene.

Dyreliv

Kommer du på Høyholmen en stille, mørk høstkveld, skal du ikke bli redd om du hører at noen uler på sandbankene nord for deg. Det er bare steinkobbene som ligger og roper. Sandbankene i munningsområdet er et samlingsområde for store deler av steinkobbebestanden i Tanafjorden.

Tanamunningen er det eneste stedet i Norge at steinkobben kaster (føder) på sandbanker. De nyfødte ungene må ha svømmeferdighetene klare, barselområdet blir oversvømt to ganger i døgnet; hver gang det er flo sjø. Ungene blir født rundt St. Hans, og på sensommeren og tidlig på høsten samles steinkobbeflokkene til paringstiden og pelsskifte. Spesielt er Høyholmen et sikkert sted for observasjon av steinkobbe.

Steinkobben beiter hovedsakelig på mindre fiskeslag som sil og sild, men tar også mindre krepsdyr. En sjelden gang blir det observert steinkobbe som har fanget betydelig større fisk, som laks og sei.

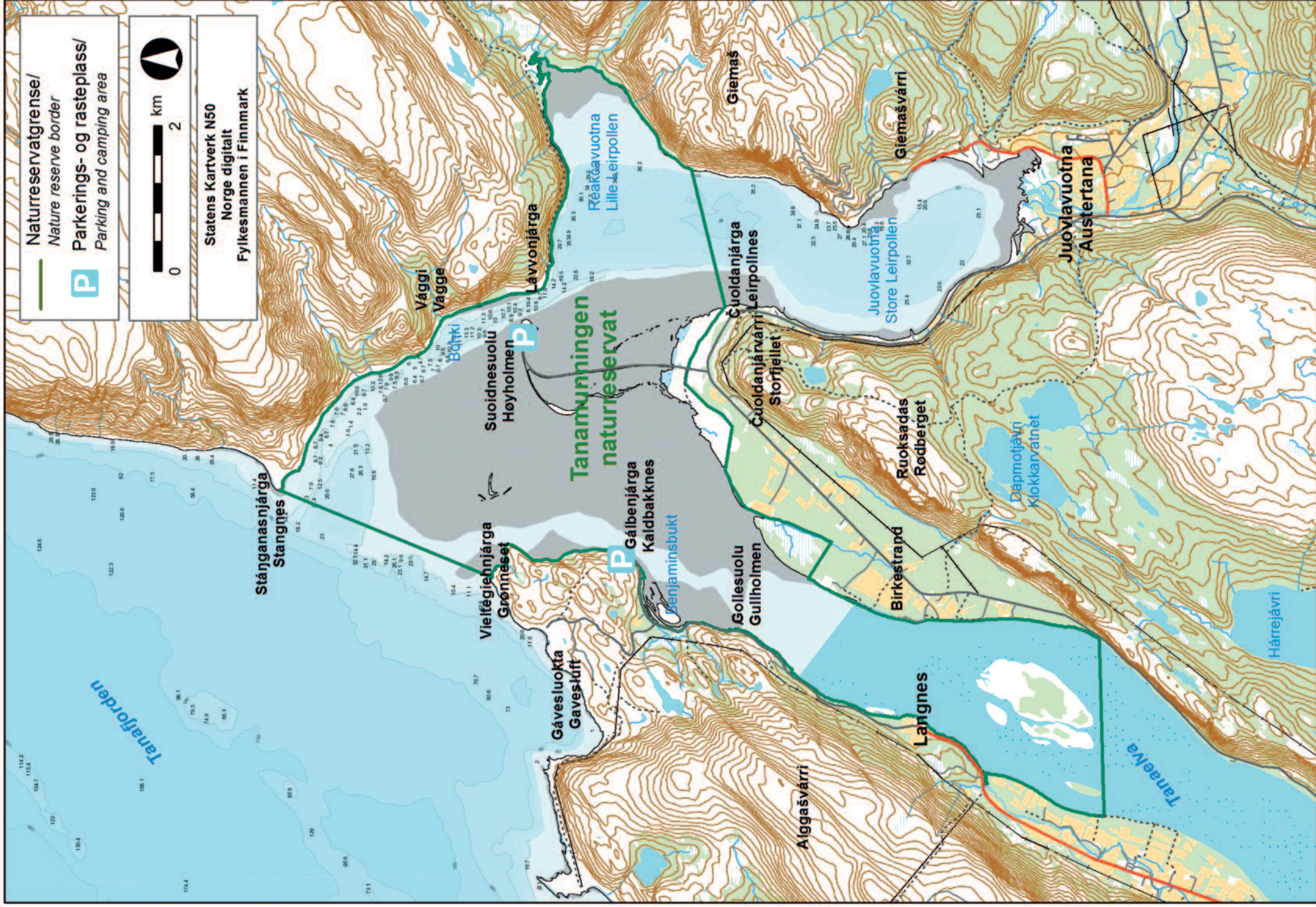
Havert er også en vanlig selart i området. Mens en stor steinkobbe kan veie 100 kg, veier en stor haverthann opp til 450 kg. Den er vanligst i området fra sensommeren og gjennom vinteren til våren. Haverten spiser i tillegg til fisk også mye kongekrabbe.

Andre selarter som besøker området er ringsel og grønlandssel. Begge disse kan opptre i nokså stort antall år om annet, alt etter hvor god mattilgangen er øst i Barentshavet.

Nise er regelmessig i munningsområdet. Enkelte år kan også flokker med hvithval oppholde seg i området om sommeren. En sjeldnere gjest er den mye større vågehvalen.

Langs land blir oteren et stadig vanligere syn. Opportunist som den er, forsyner den seg med både fisk, fugl og krabbe. Maten den bringer på land er et viktig kosttilskudd for kråke, ravn og rev som gjerne stjeler måltidet.

Historie

Tanamunningen var tidligere det tettest befolkede området i Tana. Fugl, sel og spesielt fisk ble utnyttet. I våre dager er det mest fritidsaktiviteter som sportsfiske i reservatet, selv om en del kommersielt fiske som krabbefiske foregår der. Sjørrettfisket, eller komsafisket som det heter lokalt, har fortsatt stor betydning for manges trivsel.

Langnes var tidligere sentrum i Tana kommune. Der bodde og arbeidet øvrigheten, og kirke og kirkegård var plassert der. Litt lengre ned langs elva ligger Gullholmen, hvor det i gamle dager var et stort marked hver sommer. Hit kom de fra Karasjok med tømmerflåter som ble solgt, fisk, mel, salt og som never var viktige.

Lávvonjárga var et viktig handels- og samlingssted som ikke ble brent under 2. verdenskrig. Stedet har dermed mange gamle bygninger, som i dag hovedsakelig brukes som fritidshus.

Stangnes i ytterkant av reservatet hadde allerede på 1500-tallet handelshus, og spesielt laks ble kjøpt opp og eksportert herfra. I Vagge ble det på 1800-tallet bygd en guanofabrikk hvor man tørket og malte fiskeavfall som så ble solgt som guano; gjødsel. Den første dampskipskaia i Tana ble også bygd her.

Venstre bilde: Restene etter guanofabrikken i Vagge er fremdeles synlige. Foto: Øystein Hauge.
Høyre bilde: Lávvonjárga, sett fra fyrlykta. Foto: Frank Ingilæ.

Utfluktsforslag

Når du besøker Tanamunningen naturreservat er det flere steder som egner seg godt som utkikkspunkter: På vestsiden av Tanaelva er Langnes, Gullholmen, Benjaminsbukt og Kaldbakknes gode utkikkspunkter. Fra Gavesluft kan man gå over til Grønnes, hvor Tanaelva møter Tanafjorden. På østsiden av Tanaelva er Høyholmen, Rødberget og Leirpollnes mye brukt.

Fuglekikkere anbefales turer til Benjaminsbukt, Kaldbakknes, Rødberget og Høyholmen, mens Kaldbakknes og Grønnes er viktige fiskeplasser for fiske fra land.

Bakgrunnsbilde: Ørretfisker. Foto: Øystein Hauge.

Summary in English

We welcome you to visit Tanamunningen Nature Reserve. The nature reserve consists of the river delta of the Tana River, and is situated in Tana municipality in Norway.

Tanamunningen Nature Reserve was established to protect a large, dynamic and almost undisturbed delta- and wetland area, with international importance as resting and feeding area for waterfowls. The wetland marshes in the reserve consists of an interesting subarctic vegetation. Only 1,8 km² of the total 34, 5 km² of the reserve's area is on land.

The reserve is one of Norway's Ramsar areas, protected by the international convention on wetlands from 1975. The convention was signed in Ramsar, Iran and is therefore named the Ramsar convention.

Tanamunningen is known for it's large population of goosander males which gather and rest in the area during autumn before trekking southwards. Up to 27.000 individuals have been counted in the area.

The reserve is also the only area in Norway where the harbor seal gives birth on sand banks. The sand banks of the delta are the main habitat for the harbor seal population in the Tana fjord, and they are easily seen from Høyholmen. We recommend the following stops when visiting Tanamunningen Nature Reserve: Høyholmen on the eastern side, and Langnes, Benjaminsbukt and Kaldbakknes in the west. For hikers, Rødberget is a good viewpoint. From Gavesluft, you may walk over to Grønnes, the point where the Tana River meets the fjord (sea) outside. Both Grønnes and Kaldbakknes are good spots for fishing from land.

Bird watchers are recommended to visit Benjaminsbukt, Kaldbakknes, Rødberget og Høyholmen.

The main rules and regulations within the reserve

- No use of motor vehicles.
- All plant life is protected; however you may pick berries and mushrooms.
- No fire.
- No hunting or unnecessary disturbance of birds and animals.
- Dogs must be kept on a leash.
- The use of motor vehicles is not permitted within the reserve, apart from driving from the main road along the dirt road to Høyholmen.
- If fishing, make sure you apply to the current fishing rules for the Tana River, including the purchase of fishing licences.
- In order to stop the spread of the salmon parasite *Gyrodactylus salaricus*, all fishing equipment and boats have to be disinfected before use!

The reserve is managed by the Department of Environmental Affairs at the Office of the County Governor of Finnmark, Vadsø.

Utdrag fra vernebestemmelsene:

- Området er vernet mot alle tekniske inngrep og tiltak som kan endre eller forstyrre naturmiljøet.
- Vegetasjonen er fredet mot all skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres. Sanking av bær og sopp er tillatt.
- Alt vilt, herunder også reir og egg, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er ikke tillatt.
- Det er båndtvang for hund hele året.
- Felling av sel som skader lakseredskap kan foretas av den som eier redskapen, men bare i umiddelbar nærhet av redskapen.
- Motorferdsel på land er ikke tillatt. Det samme gjelder start og landing med luftfartøy.

Fiskeregler:

- Ved bruk av båt og fiskeredskaper må man følge de gjeldende fiskereglene for Tanavassdraget.
- Husk at båt og redskaper som har vært i bruk andre steder skal desinfiseres for å hindre smitte av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*!

Eventuelle spørsmål om bestemmelsene kan rettes til: Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen, Vadsø, eller Statens naturoppsyn (SNO), Tana.

Brosjyren er utgitt av Fylkesmannen i Finnmark, miljøvernavdelingen.
Tekst: Øystein Hauge, Tana kommune.

FYLKESMANNEN I FINNMARK
FINNMÁRKKU FYLKAMÁNNI